

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Wykaz autorów	XIX
Część 1. Gospodarka finansowa samorządowych zakładów budżetowych oraz ogólne zasady rachunkowości	1
Rozdział I. Plan finansowy samorządowego zakładu budżetowego	3
1. Procedura ustalenia planu finansowego samorządowego zakładu budżetowego a uchwalanie budżetu JST	3
1.1. Szczegółowość planu finansowego	3
2. Projekt planu finansowego zakładu budżetowego	5
2.1. Informacje o wielkościach finansowych, wynikające z przyjętego projektu uchwały budżetowej	6
2.2. Weryfikacja projektu planu finansowego samorządowego zakładu budżetowego	7
3. Prowadzenie gospodarki finansowej na podstawie projektu planu finansowego przez zakład budżetowy	7
4. Podjęcie przez organ stanowiący JST uchwały budżetowej a aktualizacja projektu planu finansowego zakładu budżetowego	7
5. Zmiany w planie finansowym	8
5.1. Uprawnienia do dokonywania zmian	8
Rozdział II. Zasady prowadzenia rachunkowości w samorządowych zakładach budżetowych	11
1. Zasady rachunkowości samorządowych zakładów budżetowych i ich unormowanie prawne	11
1.1. Podstawa prawna rachunkowości samorządowych zakładów budżetowych	11
1.2. Zasady rachunkowości wynikające z ustawy o rachunkowości	13
1.3. Odpowiedzialność za rachunkowość samorządowego zakładu budżetowego	16
1.4. Szczególne zasady rachunkowości wynikające z ustawy o finansach publicznych	19
1.5. Szczególne zasady rachunkowości samorządowych zakładów budżetowych	20
1.6. Sporządzanie sprawozdań budżetowych	23
2. Zakres dokumentacji opisującej zasady (politykę) rachunkowości samorządowego zakładu budżetowego	24

2.1. Podstawa prawna zasad (polityki) rachunkowości	24
2.2. Ogólne ramy zasad (polityki) rachunkowości wynikające z ustawy o rachunkowości	26
2.3. Elementy dokumentacji opisującej politykę rachunkowości samorządowego zakładu budżetowego	26
2.4. Opracowanie i aktualizacja zasad (polityki) rachunkowości	28
3. Charakterystyka dokumentacji zasad (polityki) rachunkowości samorządowego zakładu budżetowego	29
3.1. Obligatoryjny zakres dokumentacji zasad (polityki) rachunkowości	30
3.2. Charakterystyka składników dokumentacji opisującej zasady (politykę) rachunkowości samorządowych zakładów budżetowych	30
3.3. Uzupełnienie dokumentacji polityki rachunkowości	38
Rozdział III. Inwentaryzacja w samorządowych zakładach budżetowych	63
1. Komisja inwentaryzacyjna i zespół spisowy	63
2. Cel i zakres inwentaryzacji	64
3. Terminy, metody i częstotliwość inwentaryzacji	66
3.1. Zagadnienia ogólne	66
3.2. Inwentaryzacja drogą spisu z natury	68
3.4. Weryfikacja sald aktywów i pasywów	77
4. Rozliczenie różnic inwentaryzacyjnych	81
5. Księgowanie niedoborów i nadwyżek inwentaryzacyjnych – schematy księgowania	89
Rozdział IV. Zasady rozliczania samorządowego zakładu budżetowego z budżetem JST – nadwyżka środków obrotowych	99
1. Zagadnienia ogólne	99
2. Nadwyżka środków obrotowych	100
3. Sposób ustalania nadwyżki środków obrotowych	100
4. Zwolnienie samorządowego zakładu budżetowego z wpłaty nadwyżki środków obrotowych	102
Rozdział V. Przekształcenie samorządowego zakładu budżetowego w spółkę	103
1. Realizacja zadań wynikających z ustaw samorządowych i ustawy o gospodarce komunalnej w formie spółek	103
2. Podstawy przekształcenia samorządowego zakładu budżetowego w spółkę	106
3. Założenie spółki z o.o. – regulacje wynikające z Kodeksu spółek handlowych	107
4. Spółka w organizacji – regulacje wynikające z Kodeksu spółek handlowych	110
5. Aporty wnoszone do spółek kapitałowych	112
6. Wycena udziałów i akcji	114
7. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	116
7.1. Ewidencja nabywanych udziałów i akcji oraz wnoszonych aportów w postaci składników majątkowych	116
7.2. Ewidencja mienia zlikwidowanych jednostek	118
7.3. Ewidencja wniesienia aportu do spółki w wyniku przekształcenia samorządowego zakładu budżetowego	120
7.4. Ewidencja odpisów aktualizujących długoterminowe aktywa finansowe	120

Część 2. Wartości niematerialne i prawne oraz rzeczowe składniki majątku samorządowego zakładu budżetowego	127
Rozdział I. Wartości niematerialne i prawne w samorządowych zakładach budżetowych	129
1. Charakter wartości niematerialnych i prawnych w samorządowych zakładach budżetowych	129
2. Wycena wstępna i bilansowa wartości niematerialnych i prawnych	130
3. Odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe wartości niematerialnych i prawnych	133
4. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	136
5. Wartości niematerialne i prawne w księgach rachunkowych	139
6. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	140
6.1. Ewidencja podstawowych wartości niematerialnych i prawnych	140
6.2. Ewidencja pozostałych wartości niematerialnych i prawnych	144
Rozdział II. Rzeczowe aktywa trwałe	147
1. Definicje środków trwałych	147
1.1. Cechy środków trwałych	147
1.2. Przedmioty zaliczane do środków trwałych	148
1.3. Definiowanie środków trwałych – różnice	148
2. Klasyfikacja środków trwałych w samorządowych zakładach budżetowych	149
2.1. Granica wartościowa dla środków trwałych	149
2.2. Podstawowe i pozostałe środki trwałe	149
2.3. Zasada istotności	150
3. Wstępna i bilansowa wycena środków trwałych	150
4. Ulepszenia środków trwałych	152
4.1. Remont, modernizacja, adaptacja oraz remont kapitalny i rekonstrukcja	152
5. Ujmowanie rzeczowych aktywów trwałych w księgach rachunkowych samorządowego zakładu budżetowego	153
6. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	155
6.1. Ewidencja środków trwałych w budowie (inwestycji) w samorządowym zakładzie budżetowym	155
6.2. Ewidencja zwiększeń i zmniejszeń w stanie środków trwałych	155
6.3. Ewidencja sprzedaży środków trwałych	156
6.4. Ewidencja likwidacji środków trwałych umarzanych stopniowo	157
6.5. Ewidencja niezawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie	158
6.6. Ewidencja zawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie	159
6.7. Ewidencja nadwyżek inwentaryzacyjnych w środkach trwałych umarzanych w czasie oraz środkach trwałych w budowie (inwestycjach)	160
6.8. Ewidencja umorzenia i amortyzacji środków trwałych umarzanych w czasie	161
6.9. Ewidencja pozostałych środków trwałych	162
6.10. Ewidencja nieodpłatnie otrzymanych od innych jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych pozostałych środków trwałych w dotychczasowej wartości ewidencyjnej	163

6.11. Ewidencja otrzymanych w formie darowizny pozostałych środków trwałych od innych jednostek	163
6.12. Ewidencja niezawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w pozostałych środkach trwałych	164
6.13. Ewidencja zawinionych niedoborów inwentaryzacyjnych w pozostałych środkach trwałych	165
6.14. Ewidencja nadwyżek inwentaryzacyjnych pozostałych środków trwałych	165
Rozdział III. Zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) w samorządowych zakładach budżetowych	167
1. Składniki majątkowe zaliczane do rzeczowych aktywów obrotowych	167
2. Wycena rzeczowych aktywów obrotowych	169
3. Ujmowanie rzeczowych aktywów obrotowych w księgach rachunkowych – zasady ogólne	174
4. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	178
4.1. Ewidencja obrotu materiałowego w samorządowych zakładach budżetowych	178
4.2. Ewidencja obrotu towarowego	187
4.3. Ewidencja produktów gotowych i półfabrykatów	194
Rozdział IV. Odpisy aktualizujące wartości niematerialne i prawne oraz aktywa rzeczowe	199
1. Zasada ostrożnej wyceny jako podstawa aktualizacji	199
2. Przesłanki dokonania odpisów aktualizacyjnych	200
3. Odpisy aktualizujące środki trwałe, wartości niematerialne i prawne oraz środki trwałe w budowie	201
4. Odpisy aktualizujące w zakresie rzeczowych aktywów obrotowych	203
4.1. Zasady ustalone w ustawie o rachunkowości	203
4.2. Zasady ustalone w rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont	204
5. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	204
5.1. Charakter odpisów aktualizujących	204
5.2. Ewidencja odpisów aktualizujących z tytułu trwałej utraty wartości środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz środków trwałych w budowie	205
5.3. Ewidencja odpisów aktualizujących rzeczowe aktywa obrotowe	208
Rozdział V. Ewidencja niskocennych środków trwałych w samorządowym zakładzie budżetowym	211
1. Charakter składników majątku trwałego samorządowego zakładu budżetowego	211
2. Zasady uznania składników majątku za niskocenne	213
3. Ewidencja wyposażenia	214
4. Ewidencja pozabilansowa	214
5. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	215
5.1. Ewidencja niskocennych składników majątku trwałego	215
5.2. Zwiększenie stanu posiadanych niskocennych środków trwałych	217
5.3. Zmniejszenie stanu posiadania niskocennych środków trwałych	220

Rozdział VI. Finansowanie inwestycji w samorządowych zakładach budżetowych	223
1. Wprowadzenie	223
2. Wydatki inwestycyjne w klasyfikacji budżetowej	223
3. Charakter inwestycji w samorządowych zakładach budżetowych	225
4. Źródła finansowania inwestycji samorządowych zakładów budżetowych	228
5. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	230
5.1. Podstawa prawna i zasady ewidencji księgowej inwestycji w samorządowych zakładach budżetowych	230
5.2. Ogólne ujęcie inwestycji w ewidencji księgowej samorządowych zakładów budżetowych	231
5.3. Ujęcie inwestycji w ewidencji księgowej samorządowego zakładu budżetowego – finansowanie z dotacji celowej	232
5.4. Ujęcie inwestycji w ewidencji księgowej samorządowego zakładu budżetowego – finansowanie ze środków własnych	234
Część 3. Środki pieniężne i rozrachunki w samorządowych zakładach budżetowych ..	239
Rozdział I. Aktywa pieniężne samorządowego zakładu budżetowego	241
1. Zakres krótkoterminowych aktywów finansowych w samorządowych zakładach budżetowych	241
2. Zasady obrotu gotówkowego i bezgotówkowego w samorządowych zakładach budżetowych	242
3. Obrót gotówkowy w samorządowych zakładach budżetowych	243
4. Obrót bezgotówkowy	245
5. Rachunek bankowy samorządowego zakładu budżetowego	247
6. Wycena krótkoterminowych aktywów finansowych	247
7. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	248
7.1. Ewidencja krótkoterminowych aktywów finansowych w księgach samorządowych zakładów budżetowych	248
7.2. Zasady ewidencji środków pieniężnych na rachunku bieżącym samorządowych zakładów budżetowych	252
7.3. Zasady ewidencji na rachunkach bankowych przeznaczonych dla środków funduszy specjalnego przeznaczenia	253
7.4. Zasady ewidencji na koncie 139 „Inne rachunki bankowe”	255
7.5. Zasady ewidencji na koncie 140 „Krótkoterminowe aktywa finansowe”	257
7.6. Zasady ewidencji na koncie 141 „Środki pieniężne w drodze”	258
Rozdział II. Karty płatnicze w samorządowych zakładach budżetowych	259
1. Zasady funkcjonowania kart płatniczych	259
2. Regulacje w zakresie kart płatniczych wynikające z ustawy o finansach publicznych	262
3. Zastosowanie kart płatniczych w samorządowych zakładach budżetowych i korzyści wynikające z ich używania	263
4. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	264
4.1. Zasady ogólne	264
4.2. Zapłata kartą płatniczą za zakupione materiały i usługi	265
4.3. Zapłata kartą płatniczą za wydatki w czasie podróży służbowej	267

Rozdział III. Należności krótkoterminowe w samorządowych zakładach budżetowych	271
1. Zakres należności krótkoterminowych	271
2. Wycena należności krótkoterminowych	272
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	273
3.1. Ogólne zasady ewidencji należności krótkoterminowych	273
3.2. Ewidencja należności krótkoterminowych na koncie 201 „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”	274
3.3. Ewidencja rozrachunków z budżetem	277
3.4. Ewidencja pozostałych rozrachunków publicznoprawnych	277
3.5. Ewidencja rozrachunków z tytułu wynagrodzeń	277
3.6. Ewidencja pozostałych rozrachunków z pracownikami	278
3.7. Ewidencja pozostałych rozrachunków	281
Rozdział IV. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania w samorządowych zakładach budżetowych	285
1. Zasady wykonywania zobowiązań oraz podział zobowiązań w samorządowych zakładach budżetowych	285
2. Rezerwy na zobowiązania w samorządowych zakładach budżetowych	288
3. Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	291
4. Wycena zobowiązań i rezerw na zobowiązania	292
5. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	293
5.1. Ogólne zasady ewidencji zobowiązań	293
5.2. Ewidencja zobowiązań na koncie 201 „Rozrachunki z odbiorcami i dostawcami”	294
5.3. Ewidencja rozrachunków z budżetem	298
5.4. Ewidencja pozostałych rozrachunków publicznoprawnych	301
5.5. Ewidencja rozrachunków z tytułu wynagrodzeń	304
5.6. Ewidencja pozostałych rozrachunków z pracownikami	307
5.7. Ewidencja pozostałych rozrachunków	307
5.8. Ewidencja rezerw na zobowiązania	309
Rozdział V. Wynagrodzenia zasadnicze i potrącenia z wynagrodzenia	313
1. Istota wynagrodzenia	313
2. Zakres dokumentacji związanej ze stosunkiem pracy	315
3. Zasady dokonywania potrąceń z wynagrodzenia	317
4. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	319
4.1. Lista płac jako podstawa ewidencji księgowej	319
4.2. Ewidencja rozrachunków z tytułu wynagrodzeń	324
4.3. Ewidencja rozrachunków z ZUS z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	327
4.4. Ewidencja potrącenia zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych	328
4.5. Przykład naliczenia i ewidencji listy płac	329
4.6. Ewidencja potrąceń z wynagrodzenia przewidzianych w art. 87 § 1 KP	331
Rozdział VI. Dodatkowe wynagrodzenie roczne pracowników	335
1. Wprowadzenie	335

2. Nabycie prawa do dodatkowego wynagrodzenia rocznego	335
3. Wysokość dodatkowego wynagrodzenia rocznego i jego wypłata	338
4. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	339
4.1. Zasady ewidencji księgowej dodatkowego wynagrodzenia rocznego	339
4.2. Ewidencja księgowa dodatkowego wynagrodzenia rocznego	341
4.3. Sposób naliczenia i zaksięgowania dodatkowego wynagrodzenia rocznego pracownika samorządowego zakładu budżetowego	345
Rozdział VII. Fundusz Pracy – zasady ewidencji w samorządowych zakładach budżetowych	349
1. Charakter państwowego funduszu celowego	349
1.1. Zasady dotyczące ustalania i opłacania składek na Fundusz Pracy	349
1.2. Wysokość, pobór i odprowadzanie składek na Fundusz Pracy	350
1.3. Podmioty zobowiązane do opłacania składek	351
1.4. Podmioty zwolnione z opłacania składek	352
2. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	353
2.1. Zasady ogólne ewidencji składek na Fundusz Pracy	353
2.2. Ewidencja składki na Fundusz Pracy	353
Rozdział VIII. Odpisy aktualizujące należności	357
1. Podstawa prawna aktualizacji należności	357
2. Zasady aktualizacji należności ustalone w ustawie o rachunkowości	358
3. Zasady aktualizacji należności ustalone w rozporządzeniu w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont	360
4. Ewidencja odpisów aktualizujących należności	360
Część 4. Przychody i koszty samorządowego zakładu budżetowego	363
Rozdział I. Przychody samorządowych zakładów budżetowych	365
1. Zagadnienia ogólne	365
2. Charakter przychodów w samorządowych zakładach budżetowych i podstawa ich ewidencji księgowej	367
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	369
3.1. Ogólne zasady ewidencji przychodów operacyjnych w samorządowych zakładach budżetowych	369
3.2. Ewidencja przychodów ze sprzedaży produktów gotowych i towarów	372
3.3. Ewidencja pozostałych przychodów operacyjnych	376
3.4. Ewidencja przychodów finansowych	380
Rozdział II. Darowizna w samorządowych zakładach budżetowych	383
1. Wprowadzenie	383
2. Darowizna a nieodpłatne przekazanie (otrzymanie)	384
3. Wycena darowizny	385
4. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	386
4.1. Ujęcie darowizny w księgach rachunkowych jednostek sektora finansów publicznych	386
4.2. Ogólne zasady ewidencji darowizny w samorządowych zakładach budżetowych	387

Rozdział III. Koszty w samorządowych zakładach budżetowych	393
1. Zagadnienia ogólne	393
2. Podstawa prawna ewidencji kosztów w samorządowych zakładach budżetowych	395
3. Charakter kosztów samorządowych zakładów budżetowych	396
4. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	398
4.1. Warianty ewidencji kosztów operacyjnych w samorządowych zakładach budżetowych	398
4.2. Ewidencja pozostałych kosztów operacyjnych	413
4.3. Ewidencja kosztów finansowych w samorządowych zakładach budżetowych	416
Rozdział VI. Rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychodów w samorządowych zakładach budżetowych	419
1. Podstawa prawna rozliczeń międzyokresowych	419
2. Charakter rozliczeń międzyokresowych w samorządowych zakładach budżetowych	420
3. Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	420
4. Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów	422
5. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	425
6. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	426
6.1. Zasady ewidencji rozliczeń międzyokresowych kosztów	426
6.2. Ewidencja czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów	428
6.3. Schematy ewidencji biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów	430
6.4. Schemat ewidencji rozliczeń międzyokresowych przychodów	432
Rozdział V. Zdarzenia nadzwyczajne w samorządowych zakładach budżetowych	433
1. Zagadnienia ogólne	433
2. Charakter zdarzeń nadzwyczajnych oraz zasady ich ustalania	433
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	434
3.1. Ogólne zasady ewidencji strat i zysków nadzwyczajnych	434
3.2. Ewidencja zdarzeń nadzwyczajnych w samorządowych zakładach budżetowych	435
Część 5. Fundusze i wynik finansowy samorządowego zakładu budżetowego	439
Rozdział I. Fundusz jednostki	441
1. Elementy kształtujące fundusz jednostki samorządowego zakładu budżetowego	441
2. Ogólne zasady ewidencji funduszu jednostki	443
3. Księgowania na koncie 800 „Fundusz jednostki”	444
Rozdział II. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	449
1. Zagadnienia ogólne	449
2. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	451
2.1. Ewidencja odpisu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w samorządowym zakładzie budżetowym	451
2.2. Ewidencja stanu zwiększeń i zmniejszeń ZFŚS	452
2.3. Ewidencja świadczeń rzeczowych	453
2.4. Ewidencja dofinansowania wycieczek	453
2.5. Ewidencja dofinansowania do wczasów	454

2.6. Ewidencja zapomogi udzielonej z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych	455
2.7. Ewidencja pożyczki mieszkaniowej udzielonej ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych	456
3. Pożyczki na cele mieszkaniowe a VAT	458
Rozdział III. Wynik finansowy samorządowego zakładu budżetowego	
– przebieganie sald na konto 860	459
1. Zagadnienia ogólne	459
2. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	460
2.1. Zasady ogólne ewidencji wyniku finansowego	460
2.2. Przebieganie kont wynikowych	460
Rozdział IV. Rozliczenie wyniku finansowego – ewidencja nadwyżki środków obrotowych	465
1. Zagadnienia ogólne	465
2. Ustalanie wpłaty nadwyżki środków obrotowych do budżetu jednostki samorządu terytorialnego	466
3. Schematy księgowania z wyjaśnieniami	466
3.1. Zasady ewidencji nadwyżki środków obrotowych	466
3.2. Ewidencja nadwyżki środków obrotowych pozostającej w zakładzie	469